

IN BERAAD

INFORMATIE VANUIT DE
VLAAMSE ONDERWIJSRAAD
VOOR SCHOLEN EN
ONDERWIJSINSTELLINGEN

december
2023

In Beraad wordt... Wijzer!

Aandachtige lezers hebben het al horen waaien of hebben zelfs mee nagedacht over een klinkende naam voor de opvolger. Dit wordt de allerlaatste In Beraad. Een mooi hoofdstuk dat we niet zomaar afsluiten, maar vooral verderzetten onder een nieuwe vlag en met een bredere lading die het hele onderwijsveld meer dan ooit letterlijk een stem wil geven over de thema's die de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) ter harte neemt. Vanaf januari geeft Wijzer de richting aan voor het onderwijsbeleid. We willen daarmee zeker nadrukkelijk het beleid en de minister van Onderwijs aanspreken, maar ook kijken naar de rol en verantwoordelijkheid van onderwijsspelers om kwaliteitsvol onderwijs te realiseren. Het nieuwe tijdschrift Wijzer wordt ons vlaggenschip. Algemeen secretaris Leen Van Heurck legt uit hoe dat in zijn werk zal gaan.

Waarom een nieuw tijdschrift in deze digitale tijden?

"Op onze Startdag heb ik de ambitie uitgesproken dat onze adviezen gesprekstof moeten zijn in de leraarskamer. Dat bedoelde ik ook letterlijk. Met Wijzer willen we het debat over onderwijs tot op de werkvloer en in de huiskamer brengen. Het is belangrijk dat onderwijspersoneel, scholieren, studenten, ouders in al hun diversiteit kunnen meepraten over hoe we ons onderwijs vorm moeten geven. We willen al die doelgroepen een stem geven en in beeld brengen."

Waarom zal Wijzer verschillen van In Beraad?

"In Beraad legde heel grondig de inhoud van onze adviezen uit. Dat willen we behouden, maar tegelijk willen we breder gaan en nog dichter bij onze lezers, de mensen uit het onderwijsveld, staan. Met Wijzer willen we letterlijk en figuurlijk de richting aangeven voor het onderwijsbeleid, een richting die gedragen is door alle onderwijspartners.

We zullen niet alleen maar onze adviezen op zich brengen, maar daar gesprekken met mensen uit het veld aan vasthangen. Hoe kijkt een ouder of een scholier naar afstandsonderwijs of hoe wil een leraar of een directielid een anti-pestbeleid doen slagen? Het komende werkjaar staan nog enkele boeiende thema's op onze agenda. We gaan onder meer een toekomstvisie op onderwijs aan jonge kinderen uitwerken en een actieplan voor leerlingen die nu in het deeltijds beroepsonderwijs hun plaats vinden, maar daar in de toekomst niet meer terecht kunnen. Ideaal om scholieren, ouders en onderwijspersoneel vanuit hun eigen ervaring aan het woord te laten. Dat gaat ongetwijfeld boeiende gesprekken en debatten opleveren.

Ook debatten? De Vlor komt toch (bijna) altijd als een unanieme stem naar buiten?

"Dat blijft ook zo, maar we willen wel nadrukkelijk verschillende stemmen laten horen. Of anders gezegd, we gaan niet alleen met onze uitgebalanceerde en breed gedragen adviezen naar buiten komen.

De rijkdom aan perspectieven waar onze adviezen op steunen, zal ook een plaats krijgen. Iedereen komt in verschillende fases van zijn leven in aanraking met onderwijs: als scholier, student, ouder, leraar of begeleider. Die diversiteit moet een gezicht krijgen in ons nieuwe tijdschrift. De Vlor is een open huis, waar verschillende stemmen gehoord worden. Ik ben ervan overtuigd dat we daar met zijn allen een stuk Wijzer van worden!

Nadruk op Nederlands en wiskunde mag eindtermen basisonderwijs niet overladen

Met de herstart van het proces richting nieuwe onderwijsdoelen voor het basisonderwijs, schuift de Vlor een aantal prioritaire aandachtspunten naar voor.

Minister Weyts pleitte al meermaals om de helft van de onderwijstijd voor de eindtermen in het basisonderwijs voor te behouden voor Nederlands en wiskunde. De Vlor gaat hiermee akkoord, maar wijst op een logisch gevolg. Dat vraagt goed doordachte keuzes. Meer tijd voor Nederlands en wiskunde betekent minder tijd voor andere zaken. In geen geval mag de lijst met onderwijsdoelen overladen worden.

Onderwijsdoelen moeten stabiliteit bieden aan schoolteams

“Wat hebben kinderen nodig op 12 jaar in het kader van hun brede basisvorming? De ontwikkelcommissie zal goed moeten nadenken over een evenwichtige set die de essentie bevat en de basis weerspiegelt voor alle kinderen”, benadrukt algemeen secretaris Leen Van Heurck. “De onderwijspartners in de Vlor zullen er mee over waken dat er breed gedragen onderwijsdoelen ontwikkeld worden, die stabiliteit bieden aan schoolteams. De Vlor is het enige orgaan waar alle onderwijsactoren rond dit belangrijke thema samenzitten. We zijn tevreden dat de minister ons erkent in die rol.”

Wel wijst de Vlor het voorstel van minister Weyts af om voor het kleuteronderwijs ‘te bereiken minimumdoelen Nederlands’ te ontwikkelen, in het bijzonder voor woordenschat en luistervaardigheden. Momenteel werkt het kleuteronderwijs met ‘na te streven ontwikkelingsdoelen’. Een resultaatverbintenis zou dus in de plaats komen van een inspanningsverbintenis. De minister wil hiermee de lat hoger leggen, maar dit zou wel eens het omgekeerde effect kunnen hebben.

Door die resultaatverbintenis zou de commissie doelen moeten formuleren die de hele populatie van kleuters moet behalen. Dat dreigt een rem te zetten op het ambitieniveau. Op het terrein stellen scholen vast dat individuele verschillen tussen kleuters op het einde van de kleuterschool groot kunnen zijn. Dat hangt sterk af van de maand waarin ze geboren zijn (begin of einde van het jaar) of de thuiscontext. Ook uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat de taalverwerving van jonge kinderen grillig verloopt. Om zeker te zijn dat kleuters de onderwijsdoelen kunnen halen, zou de lat onvermijdelijk lager moeten gelegd worden.

Daarom pleit de Vlor voor rijke, na te streven ontwikkelingsdoelen, zonder resultaatverbint-

foto: RDNE Stock Project via pexels.com

tenis op het einde van de kleuterschool. De ontwikkelingsdoelen voor de kleuterschool maken deel uit van een integrale leerlijn van 2,5 tot 12 jaar met te bereiken doelen op het einde van de lagere school. Zo kun je voor kleuters ambitieuzere doelen formuleren, ook met het oog op de lagere school. De klassenraad heeft overigens nu al de autonomie om in te grijpen wanneer leerlingen op het einde van de kleuterschool onvoldoende kennis hebben van het Nederlands. Daar zijn dus geen bindende eindtermen voor nodig. Het zou de complexiteit voor ouders en schoolteams onnodig doen toenemen.

Als scholen met de nieuwe onderwijsdoelen vanaf 1 september 2025 aan de slag moeten, dan moeten ze voor de verkiezingen, goedgekeurd worden. Er moet voldoende ruimte zijn voor de ontwikkeling van leerplannen en voor leraren om hun klaspraktijk voor te bereiden.

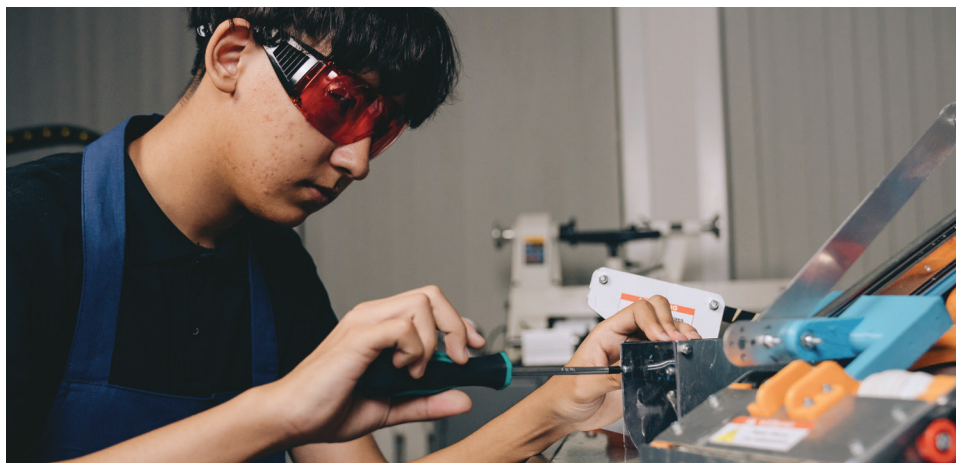

foto: Mikhail Nilov via pexels.com

Microcredentials vullen gat in onderwijs en arbeidsmarkt

De Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) ziet in microcredentials veel mogelijkheden om de kansen in onderwijs en op de arbeidsmarkt te vergroten. Dat blijkt uit een advies van de Vlor over hoe Vlaanderen deze mini-leerbewijzen kan integreren in het onderwijsaanbod. Microcredentials zijn leerbewijzen voor leeractiviteiten met een beperkte omvang. Het Vlor-advies komt er nu omdat Vlaanderen tegen eind dit jaar moet aangeven hoe ze de Europese aanbeveling hierrond zal realiseren.

De term microcredentials doet nu vooral zijn intrede in het hoger onderwijs in Vlaanderen: Er worden opleidingen gelanceerd voor volwassenen in een hele waaier domeinen zoals toegepaste informatica, didactiek en klasmanagement of duurzaamheid. De Vlor wil ruimer kijken en ook in de Vlaamse volwasseneneducatie in Vlaanderen de mogelijkheden van microcredentials onderzoeken en stimuleren. Heel wat bestaande korte en flexibele leertrajecten in het hoger en volwassenenonderwijs kunnen nu al onder die noemer vallen. Bijvoorbeeld in het hoger onderwijs kunnen bijna alle opleidingsonderdelen (vakken) ook als microcredential worden beschouwd. En in het volwassenenonderwijs worden alle opleidingen in aparte modules onderverdeeld, van vreemde talen over algemene vorming tot beroepsopleidingen.

Nood aan een gelijk speelveld

De raad ziet microcredentials graag ingebed in het Vlaamse onderwijs- en opleidingsaanbod, zodat ze toegankelijk worden voor een zo groot mogelijke groep lerenden. Dat maakt ook dat microcredentials in al hun verscheidenheid kunnen opereren binnen een gelijk speelveld. Op die manier kan de toegang tot onderwijs en training in het kader van levenslang leren verbeteren en kunnen overgangen tussen verschillende onderwijsniveaus en onderwijsvormen vlotter gebeuren.

Ook de arbeidsmarkt heeft baat bij een kwaliteitsvol aanbod. Dankzij hun flexibiliteit bieden microcredentials een antwoord op snel veranderende noden van de arbeidsmarkt. Door hun laagdrempeligheid kunnen microcredentials kwetsbare groepen beter toegang geven tot werk en leeransen verhogen van mensen die nog heel ver af staan van de arbeidsmarkt. Toch hoedt de Vlor er zich voor om microcredentials als een puur arbeidsmarktinstrument te zien. Ze kunnen mensen ook versterken in hun persoonlijke groei, los van de zoektocht naar werk. Ook dat moet ondersteund worden door een gericht beleid rond microcredentials.

Degelijke kwaliteitszorg en transparante erkenningsprocedures

Om het potentieel van microcredentials ten volle te kunnen waarmaken, vraagt de Vlor om de term en zijn definitie in Vlaanderen in regelgeving te verankeren. Zo kan het gedeeld begrip en de algemene bekendheid van de term microcredential groeien. Het maakt dat lerenden begrijpen welke plek een microcredential inneemt in het aanbod levenslang leren. Onderwijsinstellingen en opleidingsverstrekkers weten van hun kant hoe ze een microcredential kunnen aanbieden. Werkgevers begrijpen op die manier ook wat de waarde van een microcredential is.

Daarom hebben we ook nood aan degelijke kwaliteitszorg en transparante erkenningsprocedures. We vinden het belangrijk dat microcredentials onder de bestaande kwaliteitszorg van de onderwijsinstellingen en opleidingsverstrekkers valt. Er is dus geen bijkomende regulering nodig.

Microcredentials zouden ook best geïntegreerd worden in de leerloopbaanbegeleiding die onderwijs- en opleidingsverstrekkers aanbieden. Daarnaast moet ook de Vlaamse overheid die integratie ondersteunen, bijvoorbeeld via de regionale leerwinkels, de uitbouw van een Vlaams ondersteuningspunt voor leerloopbaanbegeleiding of de inzet van leercoaches.

Volwaardige financiering

Uiteraard moet een volwaardig aanbod ook volwaardig gefinancierd worden. Voor de Vlor is het duidelijk dat die financiering niet uit de bestaande enveloppe kan komen en structureel moet zijn. De uitbouw van een aanvullend aanbod aan microcredentials mag niet ten koste gaan van het reguliere aanbod.

Jaarverslag 2022-2023; Werkprogramma 2023-2024 en Rapport Internationaal Onderwijsbeleid nu online

Check het Jaarverslag 2022-2023, het Werkprogramma 2023-2024 en het Rapport Internationaal Onderwijsbeleid via de QR-code op p.3.

Vlor in gesprek met leerlingen uit Leren en Werken

In ons advies over duaal leren kondigden we al aan dat we zelf een actieplan gingen uitwerken voor de leerlingen uit Leren en Werken die na de inkanteling in duaal leren uit de boot dreigen te vallen. Daarvoor gaan we de komende weken langs bij verschillende scholen om met de leerlingen en schoolteams zelf in gesprek te gaan. Bij Werkend Leren Antwerpen Zuid (foto) leverde dat alvast heel boeiende gesprekken op. Dat was ook het geval bij CDO Noorderkempen en GO! Talent Dendermonde

Extra middelen voor onderwijs welkom

De Vlor reageert in zijn advies overwegend positief op het extra budget dat voorzien wordt voor onderwijs in de Vlaamse begroting voor 2024.

Het is goed dat er een kader en extra middelen voorzien wordt om het aanbod aan studenten te verhogen, want de tekorten blijven nijpend.

Scholen met minimum 50% leerlingen met een andere thuistaal krijgen extra middelen voor ondersteuning. Dat is een goede zaak, maar de Vlor vraagt om ook scholen buiten de grootsteden, die (net) niet aan dat criterium voldoen, niet uit het oog te verliezen.

Ook het deeltijds kunstonderwijs en volwassenenonderwijs worden voor een stuk over het hoofd gezien. Zij grijpen vooralsnog naast de extra middelen voor technische richtingen met hoge kosten voor studiemateriaal. De Vlor juicht wel toe dat het secundair onderwijs daarin extra ondersteund wordt.

Het hoger onderwijs krijgt extra middelen, maar niet voldoende om vroegere besparingen te compenseren. De Vlor blijft daarom oproepen om de basisfinanciering voor het hoger onderwijs te herstellen.

Startdag 2023: overheidssturing en vrijheid van onderwijs in de weegschaal

De kwaliteit van het onderwijs staat centraal in het maatschappelijk debat. Hoe werk je aan die onderwijskwaliteit en welke rol moet de overheid opnemen in een systeem waarin vrijheid van onderwijs een grondwettelijk recht is? De Vlor ging op de Startdag in oktober het gesprek aan. Rien Rouw, adviseur bij het Nederlandse ministerie van Onderwijs, had het over 'Onderwijsvrijheid in complexe tijden: Eenheid, variëteit en professionaliteit'. Daarna wierpen Adri De Brabandere (Interuniversitair Centrum Onderwijsrecht), Dylan Couck (UGent) en Kim Bellens (Thomas More Hogeschool) hun licht op de keynote vanuit respectievelijke bestuurlijk, juridisch en pedagogisch perspectief.

Op zoek naar meer info over de artikels in deze In Beraad? Surf naar www.vlor.be.

“Maak leerlingen eigenaar van hun eigen leerproces”

Hoe kun je in het secundair onderwijs leerlingen degelijk voorbereiden op hogere studies? En moet dat überhaupt wel? Welke rol speelt evaluatiepraktijk en -beleid daarin? En wat kunnen secundair en hoger onderwijs van elkaar leren? Dat was de centrale focus van een Vlor-studiedag op 12 oktober, met praktijkvoorbeelden uit secundair en hoger onderwijs.

De Prizma-middenschool in Ingelmunster was een van de praktijkvoorbeelden die aan bod kwamen. De school geeft leerlingen de regie over hun eigen leerproces. Dan gaat het over dingen als plannen, deadlines halen, samenwerken, zorg dragen voor schoolmateriaal thuis en in de klas. “We geven autonomie aan onze leerlingen, maar met duidelijke regels en afspraken”, zegt directeur Mieke Berghman. “Tijdens het oudercontact zijn het de leerlingen die hun eigen evaluatie toelichten en de ouders die luisteren.”

Leerlingen die hun leerproces in handen nemen en evalueren, hoe gaat dat concreet in zijn werk?

“Ze krijgen tien punten waarrond ze tijdens het schooljaar kunnen werken. Ze mogen zelf inschatten waar ze nood aan hebben. Dat moeten ze niet helemaal op zichzelf. Hun leerkracht staat naast hen om te begeleiden en raad te geven. Maar zij kiezen hun prioriteiten en krijgen de verantwoordelijkheid om hun doelstellingen te halen. Dat gaat heel concreet over hoe ze hun schoolwerk inplannen, hoe ze deadlines halen, hoe ze zorgzaam omgaan met hun klasgenoten, zorg dragen voor het klaslokaal en hun eigen materiaal. Tien werkpunten krijgen ze, die ze zelf mogen spreiden over het schooljaar. Dat is voor elke leerling ook anders. Voor de ene kan planning de grootste uitdaging zijn, voor de andere misschien orde en netheid of stiptheid. Op vaste momenten in het schooljaar brengen ze hun eigen vooruitgang in kaart en lichten ze die toe tijdens een leerlingcontact en tijdens een oudercontact. Ze doen dat aan de hand van een helder schema, met zaadjes voor competenties waar ze nog aan het begin staan en bloemen voor die punten waar ze al sterk in gegroeid zijn. De leerling neemt daar het woord en de ouders moeten luisteren.”

Een gedurfde aanpak, kunnen ouders om met die autonomie voor hun eigen kroost?

“De eerste keer valt bij sommige ouders wel de mond open. Ze zijn vooral onder de indruk hoe hun kinderen in staat zijn om naar zichzelf te kijken, zichzelf te evalueren en de eigen sterktes en werkpunten te evalueren. Over het algemeen wordt onze aanpak zeer gewaardeerd.”

Jullie zijn een middenschool. Zijn 13- en 14-jarigen klaar voor zoveel autonomie?

“Het is niet dat ze vanaf dag 1 in het water gegooid worden. We geven hen stap voor stap die autonomie, ze groeien daar heel geleidelijk in. Onze leerkrachten kijken mee vanaf de zijlijn, coachen en ondersteunen als dat nodig is. Maar je zou verstedd staan van hoe sterk leerlingen in dat proces staan. Vertrouwen geeft zelfvertrouwen.”

Heeft dat ook impact op hun prestaties?

“Als leerlingen goed leren plannen en organiseren en zorg dragen voor hun leermiddelen, dan heeft dat onvermijdelijk ook een positieve impact op hun leerprestaties. Leerresultaten zijn belangrijk, maar leerwinst is nog belangrijker.

Onze aanpak reikt verder dan de cijfers op hun rapport.

Leerlingen leren naar zichzelf te kijken en zichzelf te evalueren. Dat is een van de moeilijkste dingen die er bestaan, ook voor volwassenen. Het is veel makkelijker om de sterktes en de zwaktes van iemand anders te benoemen dan van jezelf. Door daar bewust mee om te gaan, leren ze zichzelf kritisch bevragen. Waar ben ik goed in en waar moet ik nog aan werken? Dat zijn ongelooflijk waardevolle vaardigheden, waardoor ze ook in hun latere beroepsleven en zelfs hun privé-leven veel sterker zullen staan. Ze zullen veel bewuster kunnen kiezen welke richting ze nemen, omdat ze geleerd hebben om zichzelf eerlijk en grondig te evalueren. Dat helpt hen onder meer bij hun latere studie- en beroepskeuze. Dit is onze manier om aan studieloopbaanbeleid te doen.”

- Alle presentaties van onze studiedag over evaluatiepraktijk en -beleid op www.vlor.be.

VLOR • vlaamse
• onderwijsraad

Koning Albert II-laan 37
1030 Brussel
www.vlor.be

Blijf op de hoogte van recente adviezen

Schrijf je in op de digitale nieuwsbrief
van de Vlor op www.vlor.be

Volg de Vlor

@Vlor1

facebook

Vlaamse Onderwijsraad